

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
PIETER VERLOREN VAN THEMAAT

fremsat den 4. juni 1985 *

Høje Domstol.

1. De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

Af hensyn til forståelsen af nærværende sag vil jeg tillade mig indledningsvis at gentage det sammendrag af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb, som findes i retsmøderapporten. Jeg vil blot tilføje enkelte oplysninger, som fremgår af brevvekslingen mellem Kommissionen og SA Agence Européenne de Contacts vedrørende de mellem Kommissionen og dette vikarbureau indgåede aftaler.

Fra den 1. december 1976 til den 31. maj 1978 var Jean-Louis Tordeur stillet til rådighed for Kommissionen for De europæiske Fællesskaber som midlertidigt beskæftiget arbejdstager af to vikarbureauer, der havde deltaget i en licitation afholdt af Kommissionen med henblik på at skaffe sådant personale.

Jean-Louis Tordeur har indstævnet Kommissionen og vikarbureauerne for Tribunal du Travail de Bruxelles, idet han har påstået anvendelse af den belgiske lov af 28. juni 1976 om foreløbige bestemmelser om midlertidig beskæftigelse, vikarbeskæftigelse og udlejning af arbejdskraft (*Moniteur belge* af 7. 8. 1976, s. 9968). Til støtte for sit søgsmål har Jean-Louis Tordeur påberåbt sig lovens artikler 10 og 32.

Artikel 10 bestemmer:

»Den midlertidigt beskæftigede arbejdstagers løn kan ikke være mindre end den, han ville have haft krav på, såfremt han havde været varigt ansat af brugeren på samme vilkår.«

Jean-Louis Tordeur har gjort gældende, at det arbejde, han faktisk udførte for Kommissionen, svarede til det, der sædvanligvis udføres af en fuldmægtig i lønklasse A 7, og ikke af en kontorist, således som han betegnes i ansættelseskontrakten. Under påberåbelse af den nævnte artikel 10 har han påstået Kommissionen og vikarbureauerne tilpligtet at betale ham forskellen mellem den løn som kontorist, han har modtaget, og lønnen som fuldmægtig i lønklasse A 7.

Artikel 32 i loven af 28. juni 1976 lyder således:

»Stk. 1. Det er enhver fysisk eller juridisk person forbudt at drive virksomhed, der ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i kapitlerne I og II, og som består i at stille arbejdstagere ansat af virksomheden til rådighed for tredjemænd, der benytter arbejdstagerne og i forhold til disse udøver en hvilken som helst af de beføjelser, der sædvanligt tilkommer en arbejdsgiver.

...

Stk. 3. Når en bruger får udført arbejde af arbejdstagere, der er stillet til hans rådighed i strid med bestemmelsen i stk. 1, anses brugeren og arbejdstagerne for bundet af et

* Oversat fra nederlandsk.

tidsubegrænset ansættelsesforhold fra arbejdets påbegyndelse.

...

Stk. 4. Brugeren og den, der i strid med stk. 1 stiller arbejdstagere til rådighed for brugeren, er solidarisk ansvarlige for betalingen af sociale bidrag, løn, erstatninger og andre ydelser, der er en følge af det i stk. 3 nævnte ansættelsesforhold.«

Under påberåbelse af de nævnte bestemmelser har Jean-Louis Tordeur påstået Kommissionen og vikarbureauerne tilpligtet, at betale ham erstatning i forbindelse med afbrydelsen af det tidsubegrænsede ansættelsesforhold, der var opstået i medfør af lovens artikel 32, stk. 3.

Ved deldom af 30. maj 1983 fastslog Tribunal du travail de Bruxelles, at forholdet mellem Jean-Louis Tordeur på den ene side og Kommissionen og de to vikarbureauer på den anden var omfattet af loven af 28. juni 1976.

Kommissionen har indbragt afgørelsen for Cour du travail de Bruxelles, og gjort gældende, for det første, at tvisten mellem denne og Jean-Louis Tordeur efter EØF-traktatens artikel 178 og 215 henhører under Domstolens enekompetence, og for det andet, at loven af 28. juni 1976 ikke kan finde anvendelse på Kommissionen.

Ved dom af 11. september 1984 har Cour du travail de Bruxelles besluttet delvist at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

a) Omfattes fællesskabernes eventuelle ansvar over for midlertidigt beskæftigede arbejdstagere i medfør af nationale belgiske bestemmelser, der gælder for aftaler indgået mellem Kommissionen og vikarbureauer, af fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold, jfr. traktatens artikel 215, stk. 2, eller af en anden fællesskabsretlig regel, hvorefter Domstolen er enekompetent til at påkende krav mod Kommissionen?

b) Kan det antages — såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende — at artikel 23 i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet den 27. september 1968 — forudsat at den er anvendelig i denne sag, hvilket spørgsmål ligeledes forelægges Domstolen — eller enhver anden relevant fællesskabsregel i nærværende tilfælde afskærer Domstolens kompetence til fordel for den nationale ret, for hvilken sagen allerede er indbragt?

c) Kan det antages, såfremt det første spørgsmål besvares benægtende eller det andet spørgsmål besvares bekræftende — at artiklerne 12-16 i protokollen vedrørende De europæiske Fællesskabers privilegier og immuniteter, udfærdiget i Bruxelles den 8. april 1965, eller enhver anden for forholdet relevant fællesskabsbestemmelse, udelukker, at Kommissionen omfattes af nationale bestemmelser, der ved overtrædelse af visse regler som civilretlig sanktion skaber et tidsubegrænset ansættelsesforhold mellem en midlertidigt beskæftiget arbejdstager og brugeren?»

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvok-

katen har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Domstolen har imidlertid opfordret Kommissionen til inden retsmødet at fremlægge den med SA Agence Européenne de Contacts indgåede rammeaftale om udførelse af vikararbejde. De dokumenter, Kommissionen herefter har fremlagt, viser imidlertid kun med sikkerhed — af betydning for denne sammenhæng — at vikarbureauet, ud over de aftalte vilkår, for så vidt angik den belgiske lovgivning (i overensstemmelse med arrêté royal af 28. 11. 1969) skulle overholde de belgiske bestemmelser om social sikring. Parterne er uenige om, hvorvidt belgisk lovgivning i sin helhed skulle finde anvendelse. Den bestemmelse i Kommissionens licitation, der er af betydning her, nemlig punkt 6, lyder som følger:

»I overensstemmelse med arrêté royal af 28. november 1969 — gennemførelse af lov af 1969 om ændring af arrêté-loi af 28. december 1944 om social sikring af arbejdstagere (*Moniteur belge* af 5. 12. 1969) — skal de midlertidigt beskæftigede arbejdstagere, der stilles til rådighed, være omfattet af samtlige bestemmelser i belgisk sociallovgivning.«

Indholdet af den »aftale«, der er indgået med SA Agence Européenne de Contacts, og som senere jævnligt er forlænget, kan som nævnt alene udledes af den fremlagte brevveksling. En egentlig rammeaftale er øjensynlig ikke indgået med dette vikarbureau.

Derimod bestemmes det i den rammeaftale, Kommissionen har indgået med SA Randstad den 11. marts 1977, udtrykkeligt, at virksomheden stiller midlertidigt beskæftiget personale til rådighed for Kommissionen i overensstemmelse med loven af 28. juni 1976.

II. Besvarelse af spørgsmålene

II.1. Indledende bemærkninger

Inden de forelagte spørgsmål undersøges, finder jeg det på sin plads at bemærke, at Domstolen naturligvis hverken kan udtale sig om fortolkningen af de aftaler, Kommissionen har indgået med to vikarbureauer efter hinanden, eller om fortolkningen af den nationale belgiske lovgivning. Kendskab hertil synes således alene at have betydning derved, at forståelsen for, hvad tvisten for den forelæggende ret egentlig drejer sig om, lettes. De omstændelige redegørelser, de to parter i hovedsagen er fremkommet med skriftligt og mundtligt vedrørende fortolkningen af aftalerne og af den omhandlede belgiske lov af 28. juni 1976, kan Domstolen således lade ude af betragtning.

Jean-Louis Tordeurs advokat bekræftede under den mundtlige forhandling på et spørgsmål fra den refererende dommer, at hans hovedsynspunkt er, at der i medfør af (den af anførte) bestemmelse i artikel 32, stk. 3, i den pågældende lov (som efter advokatens opfattelse utvivlsomt fandt anvendelse i den pågældende periode) kan der et ansættelsesforhold mellem en arbejdstager og en af fællesskabets institutioner, ikke på grundlag af tjenstemandsvedtægten (eller ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne), men på grundlag af den belgiske lov.

Den konkrete tvist vedrører nemlig den af Jean-Louis Tordeur nedlagte påstand om, at Kommissionen og vikarbureauerne tilpligtes at betale en erstatning i forbindelse med afbrydelsen af det tidsbegrænsede ansættelsesforhold, som efter hans opfattelse er opstået i medfør af den nævnte artikel 32, stk. 3, i den belgiske lov, fordi Kommissionen har handlet i strid med lovens artikel 32, stk. 1.

Spørgsmålet, om Kommissionens eventuelle ansvar efter den nævnte lovbestemmelse er et ansvar i kontraktsforhold eller et lovbestemt ansvar, er efter min opfattelse ligeledes et spørgsmål, som alene den nationale ret kan besvare. Dette spørgsmål synes heller ikke at være af betydning for Domstolen. Det er ikke bestridt, at de aftaler, Kommissionen her har indgået, principielt udelukkende er underkastet national ret. Handler Kommissionen i forbindelse med indgåelsen eller gennemførelsen af sådanne aftaler i strid med belgisk lovgivning, er Kommissionens eventuelle ansvar uden for kontraktsforhold efter denne nationale lovgivning efter min opfattelse ikke omfattet af EØF-traktatens artikel 215, stk. 2. En lovbestemt udvidelse af et kontraktsansvar, som der her er tale om, er efter min opfattelse udelukkende underkastet en lovgivning, der er anvendelig på den pågældende aftale, jfr. artikel 215, stk. 1, analogt. Det samme resultat ville jeg komme til, f.eks. for så vidt angår lejekontrakter indgået af Kommissionen, som måtte være i strid med nationale belgiske bestemmelser på området. EØF-traktatens artikel 215, stk. 2, kan efter min opfattelse alene finde anvendelse i et tilfælde som det foreliggende, såfremt Kommissionen i forbindelse med indgåelse af sådanne aftaler tillige har handlet i strid med tjenstemandsvedtægten eller de førnævnte ansættelsesvilkår for de øvrige ansatte i Fællesskaberne. Det første spørgsmål, den belgiske ret har stillet, vedrører imidlertid ikke dette forhold.

Det problem, sagen reelt synes at give anledning til, er snarere spørgsmålet om, hvorvidt anvendelsen af den belgiske lov kan føre til et resultat, der strider mod de nævnte ansættelsesvilkår for de øvrige ansatte i Fællesskaberne. Anvendelsen af den nationale lovgivning kan, så vidt jeg kan se, efter de nævnte ansættelsesvilkår aldrig føre til et »ansættelsesforhold ipso jure«, der strider imod de nævnte ansættelsesvilkår (eller tjenstemandsvedtægten). Denne begrænsning i anvendelsen af

national lovgivning har den forelæggende ret imidlertid kun berørt i det tredje spørgsmål og det er således mest hensigtsmæssigt at tage stilling til den i forbindelse hermed.

II.2. *Besvarelse af første spørgsmål*

Efter de anførte indledende bemærkninger vil jeg foreslå, at det første spørgsmål, den nationale ret har stillet, besvares således:

»Fællesskabernes eventuelle ansvar over for midlertidigt beskæftigede arbejdstagere i medfør af nationale belgiske bestemmelser, der er anvendelige på aftaler indgået mellem Kommissionen og vikarbureauerne, omfattes ikke af Fællesskabets ansvar uden for kontraktsforhold efter EØF-traktatens artikel 215, stk. 2, eller af nogen anden fællesskabsretlig regel, hvorefter Domstolen er enekompetent til at påkende krav mod Kommissionen.«

II.3. *Besvarelse af andet spørgsmål*

I betragtning af den besvarelse, jeg foreslår af det første spørgsmål, er det ikke nødvendigt at besvare det andet spørgsmål, den nationale ret har stillet.

II.4. *Besvarelse af tredje spørgsmål*

Hvad angår det tredje spørgsmål er jeg enig med hovedsagens parter i, at artiklerne 12-16 i protokollen vedrørende De europæiske Fællesskabers privilegier og immuniteter ikke finder anvendelse i sagen, idet disse udelukkende angår privilegier og immuniteter, som tilkommer Fællesskabets tjenestemænd og øvrige ansatte.

Derimod finder jeg med Kommissionen, at »ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne« er til hinder for anvendelsen af nationale bestemmelser, der medfører, at der opstår et tidsubegrænset ansættelsesforhold mellem en af Fællesskabets institutioner og midlertidigt beskæftigede arbejdstagere. Et sådant tidsubegrænset ansættelsesforhold kan kun opstå i overensstemmelse med bestemmelserne i de førnævnte ansættelsesvilkår. I denne sam-

menhæng er det alene bestemmelserne vedrørende hjælpeansatte (artiklerne 51-78 i ansættelsesvilkårene), som forekommer mig at være relevante. Ansættelsen af sådant personale er efter min opfattelse udtømmende reguleret i artiklerne 55 og 56. Foreligger der en adfærd, der er i strid med de omhandlede nationale bestemmelser, kan den nationale ret således alene dømme vedkommende institution til at betale en passende erstatning.

Herefter vil jeg foreslå, at det tredje spørgsmål, den nationale ret har stillet, besvares således:

»Ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne er til hinder for anvendelsen af nationale bestemmelser, der medfører, at der opstår et tidsubegrænset ansættelsesforhold mellem en af Fællesskabets institutioner og midlertidigt beskæftigede arbejdstagere.«